

Михайлюк Л.М. Конфлікти в культурному житті суспільстві заходу та сходу / Л.М. Михайлюк // Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Суми 18-19 лютого 2016 р.) – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. – С. 161-163.

УДК 316.48

Михайлюк Любов Миколаївна

науковий співробітник
лабораторії методології і теорії психології
Інституту психології імені Г.С. Костюка
НАПН України (м. Київ)

КОНФЛІКТИ В КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВ ЗАХОДУ ТА СХОДУ

Анотація:

Західні вчені звертають увагу на соціальні конфлікти. Культури Японії та Китаю створили безконфліктні взаємовідносини в групі та суспільстві.

Ключові слова: соціальний конфлікт, соціально-психологічні норми культури

Численні дослідження свідчать, що культурне життя суспільств характеризується наявністю цілої низки конфліктів у різних сферах життя. Конфліктогенність детермінована сукупністю зовнішніх та внутрішніх чинників різної природи: геосоціальних, політичних, економічних, психологічних та інших.

Західні дослідники вважають головними соціальні конфлікти і приділяють увагу їх вивченню. Встановлено, що конфлікт є боротьбою за цінності й претензії на певний соціальний статус, владу і недостатні для всіх матеріальні блага; боротьбою, метою якої для кожної із конфлікуючих сторін є нейтралізація, заподіяння шкоди супротивнику або його знищення. (Л.Козер, Е. Гідденс). Р. Дарендорф зазначає, що будь-яке суспільство постійно піддається соціальним змінам, внаслідок яких щоразу з'являється соціальний конфлікт. Для членів суспільства наявна нерівність соціальних позицій (у розподілі власності і влади, тощо), яка породжує розбіжність їхніх інтересів і устремлень, що веде до взаємних непорозумінь й антагонізмів. Інтереси суб'єктів

соціальних дій безпосередньо впливають на формування конфлікту, і для того, щоб зрозуміти природу конфлікту, необхідно проаналізувати природу інтересу і способи його усвідомлення суб'єктами конфлікту. Вчений виділяє об'єктивні (латентні) і суб'єктивні (явні) інтереси, які виявляються вже на першому етапі прояву конфлікту, коли вимальовуються «обидві сторони» конфлікту. Ці «сторони» ще не є в буквальному значенні соціальною групою, водночас у кожній з цих груп відбувається формування певних загальних інтересів і психологічної спрямованості на їх захист. На другому етапі розвитку конфлікту йде усвідомлення латентних, глибинних інтересів соціальних суб'єктів і відбувається організація груп за інтересами. Конфлікти існують стільки, скільки існує людське суспільство, і будуть існувати надалі; не всі конфлікти можна розв'язати, вони не благо, а спосіб подолання певних протиріч.

Західні вчені впевнені, що у найближчому майбутньому на перший план вийдуть конфлікти між цивілізаціями. С.Хантінгтон навіть запропонував власну теорію цивілізацій, він показав, що сформувалися буддистська, християнська, ісламська мета культури. Мета культури – це цивілізації чи культурні спільноти найвищого порядку. Відмінності між мета культурами є найглибшими розходженнями між суспільствами. Мета культурне взаєморозуміння є, таким чином, майже недосяжним. Можливі конфлікти двох видів: на мікрорівні – боротьба угруповань за землю і владу, часто збройна і кровопролитна; на макрорівні – суперництво країн, що належать до різних цивілізацій, за вплив у військових та економічних сферах, у міжнародних організаціях, за контроль над ринками. У найближчому майбутньому в жодному разі не складеться єдина універсальна цивілізація – навпаки, світ буде мозаїкою із несхожих одна на одну цивілізацій, і кожній з них доведеться вчитися співіснувати з усіма іншими.

Навколо концепції «зіткнення цивілізацій» розгорнулися гострі дискусії в усьому світі. Особливо вразливим місцем концепції стала сама цивілізаційна модель світу. Багато вчених вказують на некоректне розуміння головних понять концепції, перш за все самого поняття цивілізації.

У країнах Сходу (Китай, Японія) дійсністю стали безконфліктні взаємини у суспільстві та колективах. Соціально-психологічні норми культури, основані на конфуціанстві, перш за все орієнтують кожного (китайця, японця) на збереження усіх співвітчизників. Запобіганню конфліктів сприяє і побудова мов, що виключає неповагу, грубість, нетактовність, і усі обряди та церемонії. У суспільстві діють норми «гірі», тобто вдячності та обов'язку згідно із якими кожен мешканець повинен два рази на рік дарувати подарунки своїм: родичам, друзям дитинства, сусідам, надійним покупцям, та іншим. Як правило, ці подарунки – продукти харчування, ляльки, ікебана, зроблена власними руками, вірші, однак коли фірми дарують подарунки вдячності одна одній трапляються випадки хабарництва.

Діє також норма «он» .- наприклад, співробітничать дві фірми: велика й мала. Одного разу мала фірма опиняється на межі банкрутства. Велика фірма, дізнавшись про це, приходить на допомогу (щоправда не завжди зовсім безкорисливо), справи у малої фірми налагоджуються і співробітництво продовжується.

Та китайці і японці живуть і відповідно до норм даосизму та буддизму, які допомагають особистості кожного розвиватися. Суспільство схвалює активну життєву позицію, навіть прислів'я орієнтують на неї: - «Ніхто не спотикається, коли лежить у ліжку». Однак активності передуює вибір вірного шляху «Дао», ставши на такий шлях будь-хто зможе досягти досконалості. Даосизм – це піклування про продовження життя, продовження лінії роду в майже медичному смислі слова. Даоси були більш зв'язані із оточуючим світом, із ідеєю трансцендентного, із міфами, вважалося, що людська природа із-за власної недосконалості спотворила декотре ідеальне минуле, але виправляти його - тільки робити гірше. Тому вони внесли поняття «не діяння» - треба намагатися втручатися в життя мінімальним чином, намагатися почути ритми життя та їм підкоритися. Коли усі будуть поводитися подібним чином, тоді життя налагодиться.

Ні в конфуціанстві, ні в даосизмі не було розроблено майбутнє після смерті, тому буддизм так легко увійшов в Китай, заповнюючи порожнечу в світосприйнятті. Буддисти пришли із готовою концепцією, де все було добре обмірковано, де була ідея подяки за праведне життя, ідея перевтілення, які, як не дивно, не конфліктували із конфуціанством. Зазначимо, траплялися часи, коли імператор видавав наказ, і буддистів виштовхували у затінок, але на протязі усієї історії у Китаї була злагода між різними світосприйманнями.

Буддизм завдяки своїм різноманітним практикам допомагає розвивати само володіння, емоційну стриманість, довготерпіння так необхідні у житті, особливо якщо згадати: кожен рік в Японії тільки цунамі буває 13-14 разів. Звичайно наймудріші можуть допомогти перебороти труднощі пропонуючи нові теми для медитації однак кожен повинен бути на висоті.

Вивчають норми культури в Китаї та Японії із народження до смерті – у школах, вузах є години вивчення власної культури, окрім цього за бажанням можна вдосконалювати свої знання та вміння у будь-якому буддистському монастирі о будь-якій порі року і у будь-який час.

Література:

1. Михайлюк Л.М. Вчення Конфуція – нове бачення// Горизонты образования. — 2008. — № 1. — С. 41-45
2. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603с .